

27. Чому в Одесі не так багато мартинів, як у Стамбулі?

Мартини – дивовижні птахи. Хоча б тому, що з людиною вони взаємодіють на власний «розсуд»: то терплять її присутність, отримуючи користь від її діяльності, то принципово уникають у період гніздування, обираючи ізольовані місця на островах та скелястих кручах. Біля берегів Одеси можна зустріти близько десяти видів мартинів, які в різні сезони навідують гостинні береги від Лузанівки до мису Великий Фонтан. Найбільша з них – мартин жовтоногий, або мартин-реготун (*Larus cachinnans*), розмах крил якого трохи більше метра. Його гучний «регіт» лунає на пірсах та причалах південних портових міст. Давно звичною стала картина скупчень великих сварливих мартинів на морських набережних Іспанії, Португалії, Італії, Хорватії, де люди спеціально підкормлюють їх для розваги. Манери у мартин-реготуна не надто «аристократичні», і якщо люди дозволяють, він у прямому сенсі топчеться по снастям рибаклок на пірсах, заглядає у відра з виловом та хапає загублену наживку. А раптом з'являється багато корму, то можна чекати на цілу «банду» мартинів, які будуть битися між собою з гучними криками.

Але найбільш галасливий мартин – озерний, або звичайний (*L. ridibundus*), більш дрібний родич реготуна. Озерний мартин розмножується не на островах морського узбережжя, а на прісних озерах дельти, тому дорослі птахи з'являються біля берегів Одеси лише після виконання батьківського обов'язку, починаючи з липня, і «каруселять» уздовж узбережжя до квітня наступного року, якщо зима не надто сувора. Саме вони частіше за все разом з реготунами супроводжують прогулянкові катери в надії отримати від туристів гостинці. Молоді птахи, яких можна впізнати за бурим відтінком оперення голови та крил, можуть кочувати біля берегів Одеси цілий рік.

Однак повернемося до нашого питання. Кількість мартинів на морському узбережжі Одеси, особливо поблизу порту або Нафтової гавані, дійсно менша, ніж на будь-якій ділянці морського узбережжя Стамбулу. Причин цього декілька. Цілий рік в Стамбулі тримається більше видів мартинів. На відміну від Одеси, тут регулярно зустрічається і вірменський мартин (*L. armenicus*), і мартин Одуена (*L. audouinii*). Окрім головного мешканця причорноморських берегів – реготуна, в Стамбулі незвичайно розповсюджений також середземноморський чмартин (*L. michahellis*). Цей вид гніздиться на скелях і тому легко пристосувався до дахів Стамбулу, внаслідок чого чисельність цих мартинів значно збільшилася. А ось одеський мартин-реготун все ще надає перевагу для створення гнізд чорноморським пляжам, випадки його гніздування на дахах у місті рідкісні. Крім того, в Мармуровому морі є багато острівців, на скелястих урвищах яких можуть також гніздватися мартини. Друга розгадка полягає у господарській діяльності людини: уздовж чисельних причалів Стамбула стоять маленькі риболовецькі судна, з яких раз по раз у воду потрапляють бажані залишки, якими не проти підживитися птахи. Тут море набагато тепліше, а зграї дрібних пелагічних риб та каракатиць – легка здобич для мартинів, що облюбували ці благодатні місця.

І наостанок варто відмітити, що ще 50 років тому чисельні реготуни азово-чорноморського регіону, як правило, тут і лишалися зимувати, пересуваючись в основному вдовж узбережжя. Однак тепер більша частина місцевих птахів, особливо молодих, полюбляє летіти на зимівлю на звалища Північної та Західної Європи, де їжі більше, а люди більш терплячі, або ж південніше – в Ізраїль, Італію і все ту ж Туреччину.

ЖОВТОНОГИЙ МАРТИН

ОЗЕРНИЙ МАРТИН

